

Libor Svoboda

Závěrečná zpráva z pobytu v AiR Taipei 08/2011-02/2012

Rezidenční stáž, 6měsíční AiR program, jsem absolvoval v Taipei Artist Village (TAV), resp. v Treasure Hill Artist Village na Taiwanu. (Realizované projekty popisují za zprávou.) Treasure Hill Artist Village, jedna část organizace Taipei Artist Village, se dá nazvat vesničkou uprostřed města. Jedná se o labyrint malých starších domků, chodníčků, schodů a teras ve svahu poblíž menšího chrámu, v bezprostřední blízkosti řeky a parku při ní a zároveň 10 min od stanice metra v živé čtvrti Gongguan. Historie tohoto místa je spojena s vojenskými veterány, kteří se zde v polovině minulého století usídlili. V 90. letech hrozil celému místu zánik, když se jej město pokusilo zlikvidovat a přeměnit na park. I s přispěním zahraničních architektů bylo však toto unikátní místo zachováno a proměnilo se ve vyhledávanou turistickou lokalitu. V současné chvíli je Treasure Hill jak domovem starousedlíků (asi 20 rodin), tak je zde několik desítek ateliérů pro rezidenční umělce a dílny. O soužití zdejších obyvatel s umělci se hovoří jako o komunitě a několikrát do roka se zde při příležitosti svátků konají společné akce. Najdou se umělci cíleně pracující s místními obyvateli, ovšem celkově vzato se obě roviny obyvatel o sebe zas tak příliš nezajímají.

Měl jsem k dispozici vlastní studio – 2 místnosti včetně kuchyňské linky, pracovního stolu, základních spotřebičů, postele a nezbytné klimatizace. Pouze sprcha byla sdílená a mimo vlastní studio (každý ateliér je ovšem v tomto ohledu jiný v závislosti na dispozici stavby). K dispozici byl též sdílený automat s převařenou pitnou vodou, neboť voda z vodovodu pitná není. Kvalita ubytování se odvíjí jak od klimatické polohy (hlavně v létě se ve své ložnici často setkáváte s nejrůznějšími zvířátky), tak od situace historické. Starší a ne zrovna kvalitně postavené malé budovy trpí na extrémně vlhké prostředí, což se projevovalo zejména na mém prosáklém stropu či elektrickém vedení. Budovy nicméně procházejí postupnými (a patrně nikdy nekončícími) opravami.

V Treasure Hill se nacházejí 2 galerijní prostory, několik míst se stálými expozicemi a dále se k výstavám využívají zrovna neobydlené ateliéry. Též členitý exteriér skýtá zajímavé možnosti k venkovním instalacím nebo performancím. Každý umělec má k dispozici svého koordinátora, přes kterého víceméně komunikuje s organizací a který mu pomáhá obstarat vše, co potřebuje. Měl jsem postupně dva koordinátory a zejména druhý, slečna s perfektní angličtinou a dlouhodobou zkušeností z evropského prostředí, mi ve všech ohledech maximálně vycházela vstříc. V Treasure Hill Artist Village se také střídá velké množství dobrovolníků (celkem až asi 50). Přestože je jejich práce spojena především s návštěvníky, velmi mi pomáhali s čímkoliv jsem kdy potřeboval. TAV dále nechala vytisknout několik set prezenčních karet pro každého umělce (stručně představení a popis projektu) a zajišťovala i nezbytnou prezentační techniku či přípravu pro výstavy.

Organizace ovšem umělcům kromě ubytování zdarma neposkytuje žádnou další finanční podporu, ani uhrazení cestovného či příspěví na stravné, vízum apod. Nekryje ani žádné osobní výdaje spojené s účastí na výstavách nebo zhotovením děl či tiskem fotografií. V tom vidím jeden z největších nedostatků, o to více zarážející, že organizaci bych rozhodně nenazval nízkonákladovou. Pro rezidenční umělce je tak nezbytné obstarat si finanční prostředky na pobyt z jiných zdrojů. Naopak se mi rezidence zdá být velmi výhodná pro taiwanské umělce, neboť pro ně neexistuje jazyková bariéra ztěžující najít si při rezidenci v Taipei jakoukoliv placenou práci.

Určité technické zázemí zde bylo (nářadí k zapůjčení apod.) ale v ne zcela dostatečném rozsahu, takže se člověk musel spíše spolehnout na obstarání vlastního (což naštěstí v Taipei není problém). Byl bych zde uvítal někoho, kdo by jako provozní měl tyto věci na starosti. Značné investice TAV jsem na druhou stranu spatřoval ve vlastní prezentaci (výroba velkého množství dalších propagačních materiálů i suvenýrů, investice do turistického ruchu, společenských akcí a přílišná organizace obecně všeho nebo přehnané zabezpečovací systémy (rozsáhlý kamerový systém, stálá dvojitá ostraha).

Nemohu nicméně opomenout fakt, že TAV defakto „zajišťovala“ diváky, kterých zejména o víkendech proudily do Treasure Hill stovky. Unikátní na tom je, že umělci mohou prezentovat svou tvorbu velmi širokému publiku (na rozdíl od spíše uzavřenější umělecké komunity v českém prostředí).

Za celý pobyt mi však chyběla nějaká odbornější zpětná vazba, diskuze nebo umělecká kritika. S tím bych spojil i rozsah uměleckých žánrů rezidenčních umělců. TAV v tomto není nijak vyhrazena, měl jsem možnost se setkat s mnohými zajímavými lidmi z celého světa, tvořícími ať už performativní umění, malbu, fotografii nebo i konceptuální tvorbu. Jsou zde ale též vyložené řemeslní umělci (především stálí rezidenti v pronajatých studiích), a takovýto rozsah mi připadal příliš velký (i když pro asijské prostředí zřejmě typický). Často jsem se nemohl ubránit pocitu, že výše popsaný přístup TAV nepřidává uměleckému programu jako celku příliš na kvalitě.

Nedocenitelná je ovšem zkušenost z dlouhodobého pobytu v odlišné kultuře asijského, velmi milého, zajímavého a bezpečného prostředí. Taiwan mě nepřestával fascinovat a překvapovat po celou dobu mého pobytu. Nádherný ostrov, jak jej pojmenovali již portugalské mořeplavci, nabízí mnohem více než je člověk schopen za půlroku vstřebat - od nádherné přírody, kvalitního životního prostředí v Taipei, po hlubokou hodnotu kultury, historie a náboženství plně prostupující tuto technicky značně vyspělou společnost.

Rád bych velmi poděkoval Institutu umění, jmenovitě zejména Markétě Černé, za příspěví na cestovní náklady a umožnění umělecké rezidence.

Realizované projekty

Ze společných výstav to byla především *10x10 TAV* v říjnu, kde jsem pokračoval s již v Čechách započatou tvorbu velkoformátových tisků. Jednalo se o **Tissues**, tisky 110x150 cm zhotovené pomocí speciálních matematických programů generující vektorovou grafiku. Zatímco zdálky tisky připomínaly abstraktní struktury nebo jemné organické či vegetativní tvary, plovoucí nervové spoje, zblízka se jednalo o takřka nekonečný, děsivě složitý komplex bludiště se zvýrazněnou linkou jako jedinou průchozí cestou.

Během mé rezidence se dvakrát konala akce pro veřejnost Open studios. Zde jsem realizoval dvě veřejné přednášky o českém současném umění, ve kterých jsem představil tvorbu několika mladých tvůrců, především z okruhu lidí jejichž tvorba mě oslovuje. (Vyzdvihl jsem také projekty politického, často ilegálního umění, protože jsem se na Taiwanu s ničím takovým nesetkal).

Na Open studios volně navazovala práce **I don't understand but you are really sexy**. Jedná se o prostorovou instalaci, lightbox 40 x 180 x 25 cm. Podnět k tomuto objektu vzešel ze všudypřítomných pouličních světelých reklam, kterými jsou taiwanská města i krajina doslova přehlcena. Má fascinace tímto vizuálním rázem ve mě podnítila touhu mít také jeden vlastní, ovšem s obsahem, který by se na ulici nenašel. Instalace odráží něco z mé celkové situace na Taiwanu. Bydlet v zemi, kde jazyk i písmo je zcela odlišné od toho, s čímž jsem se do té doby setkal. Nejen, že nerozumíte těmto a podobným cedulím, ale vůbec orientace v každodenních běžných situacích je mnohem obtížnější.

Chtěl jsem také pracovat se svěžím a lehce vtipným obsahem namísto nějakého hlubokého a vážného konceptu. Na stěnu lightboxu jsem použil jednoduchou a přímou frázi "I don't understand." (To může znamenat neporozumění jazyku stejně tak jako širšímu rozmezí situaci). Na protilehlou stranu jsem se rozhodl napsat „nejpitomější“ věc která mě napadla. "You are really sexy." Slovo "but" na stranách může obě fráze spojovat, takže mohou být čteny (v obou směrech) jako jediná věta .. navzdory svému podivnému významu. (Nicméně to docela dobře může vystihovat něco, co bych mohl říct mnohým místním dívkám, protože Taiwanky jsou velmi krásné .)

Instalaci jsem umístil do exteriéru před mé studio a vzápětí projekt posunul ještě do další roviny. Jedna z věcí, která se na Taiwanu nedá přehlédnout je místní pobláznění focením. Taiwanci sami sebe fotí všude a přede vším a značné kvantum těchto fotek putuje ihned skrze telefon na Facebook. Vyzval jsem tedy ty návštěvníky, kteří se fotili i s mou prací, aby mi své fotky poslali. Průběžně je dávám na svůj web. V některých případech dochází k opravdu zajímavým interakcím.

Další projekt s názvem **MRT rules** (Better People) byl vytvořen pro Taipei metro system, kde jsem měl příslibený prostor v rámci vysílání na obrazovkách, umístěných na každém nástupišti v každé stanici metra. Projekt ironickým způsobem poukazoval na otázku svobody a regulace veřejného prostoru. Vytvořil jsem několik animovaných klipů přímo na míru těmto obrazovkám, které by běžely mezi ostatními reklamními spoty a především současně s oficiální propagandou dopravního podniku. Již od začátku mého pobytu jsem byl totiž překvapen značným množstvím veřejných pouček, zákazů, příkazů a doporučení, jak se v metru chovat. Přišlo mi to poněkud přehnané, neboť taiwance považují za velmi slušnou společnost. Mé klipy navrhovaly nová doporučení a zákazy, které byly lehce za hranicí osobní svobody. Kreslený styl a způsob vyjadřování byl obdobný oficiální propagandě v celém systému městské veřejné dopravy. (Možná i lepší.) Cílem bylo vytvořit klipy, které by se tvářily jako oficiální a byly by za ně zaměnitelné (bylo též vytvořeno fiktivní logo dopravního podniku, klipy namalovány rodilým mluvčím atd.)

Navzdory intenzivní dvouměsíční práci včetně vytvoření informačního webu <http://mrt-rules.tw/> nebyl tento projekt bohužel realizován v původní zamýšlené a pro mě smysluplné podobě – tedy přímo v systému metra. Vysílání nakonec nebylo umožněno jistým oddělením ministerstva kultury. Pro šíření projektu do veřejného prostoru jsem posléze použil alespoň alternativní způsob tisku tisícovky samolepek a projekt byl představen na mé samostatné výstavě v Treasure Hill spolu s dalším projektem *Better City*. S projektem MRT rules se mimojiné odhalily některé zajímavé okolnosti, například jiný vztah asijské společnosti ke společenské kritice, trochu odlišný smysl pro humor a patrný nedostatek smyslu pro (sebe)ironii, tolik typický pro české prostředí.

V dlouhodobém projektu **Better City** se systematicky zabývám tématem měst, jejich struktur, městské krajiny, životního prostředí a urbanismu. Název projektu je mimo jiné poněkud jízlivou parafrází oficiálního sloganu Expa 2010 v Shanghai *Better City, Better Life*. Můj projekt má za cíl ptát se po konkrétnějším významu a spojitostech obou těchto výrazů. Co je to *lepší* město? A co v této souvislosti znamená žít *lepší* život? Ve své práci hledám specifika, rozdíly ale i podobnosti mezi jednotlivými městy a místy a v tuto chvíli je fotograficky dokumentuji. Zvláštní důležitost pro mě má téma periferie, neboť tyto odvrácené tváře měst jsou mnohem upřímnějšími výpověďmi než upravená městská centra. V teoretické rovině se snažím odkrývat souvislosti mezi prostředím a společností. Nalezení jedné odpovědi na otázku jak vypadá ideální město je ve skutečnosti utopie. Žádné město nemá jednu tvář, naopak se zde prolíná mnoho vrstev, historických i sociálních.

Během rezidence jsem na kratší dobu odcestoval do Hong Kongu a Shanghai, kde jsem cíleně prozkoumával městská prostředí, především periferie. Zejména v Číně je otázka tváře i funkce měst v posledních desetiletích velmi často zmiňována. Městská krajina se zde bouřlivě mění ze dne na den a původní hodnoty podléhají novým trendům. Výstava *Better City* v Treasure Hill Artist Village (12/2011 - 03/2012) sestávala z velkoformátových fotografií specifických míst z Hong Kongu, Taipei a Shanghai v konfrontaci s projekcí oficiální propagandy, vizualizací představující "dokonalé" město v budoucnosti – Shanghai za 10 nebo 20 let.

Za celou dobu rezidence jsem pořídil značné množství fotografického materiálu, který budu teprve zpracovávat a plánuji využít v mé další výtvarné tvorbě.

Libor Svoboda
v Praze 8. 3. 2012